

A fost un moment de a se scoate în evidență și munca colectivului de salariați auxiliari, care au transpus cu fidelitate în piatră ideea schițată de tinerii veniți să se afirme la Măgura.

Muzeul în aer liber de la Măgura, — arăta primul secretar în cuvîntul rostit la vernisaj —, se va completa în anii următori cu o secție de sculptură țărănească în piatră, ce va fi transformată apoi într-un veritabil și unic muzeu de acest gen.

Lăsînd în urmă amfiteatrul în aer liber de la Măgura, siluetele de piatră albă nou ridicare pe latura dedicată anului 1973, nu poți să nu te gîndești și să întrebi cum va arăta acest muzeu în final. Dar pînă atunci Măgura trece doar drept un experiment curajos și unic.

V. NICOLAU

PLEDOARIE PENTRU PROTEJAREA NATURII

În ziua de 19 august 1973, Muzeul de științe ale naturii din Ploiești, în strînsă colaborare cu Consiliul pentru ocrotirea naturii Prahova, a deschis **Expoziția muzeală „Rezervația Bucegi”**, în parcul din Sinaia.

În prezența muzeografilor, a altor oameni de știință invitați și a unor localnici îndrăgostiți de natură, tovarășul Dumitru Ionaș, secretar al Comitetului județean Prahova al P. C. R. și vicepreședinte al Consiliului popular județean, a rostit o scurtă alocuțiune inaugurală. Vorbitorul, subliniind rolul instructiv-educativ pe care-l poate avea expoziția respectivă, a mulțumit tuturor celor care au participat la realizarea ei: Muzeul de științele naturii Ploiești, Consiliul pentru ocrotirea naturii al județului Prahova, Consiliul popular orășenesc Sinaia, Casa pionierilor și liceul din localitate.

Tovarășul Valeriu Pușcariu, președintele Comisiei monumentelor naturii din cadrul Academiei R. S. României, a for care a asigurat conducerea științifică a lucrărilor de organizare a expoziției, a felicitat pe realizatori și a relevat faptul că la Sinaia există o tradiție în privința inițierii unor acțiuni de ocrotire a naturii, aici avînd loc și prima conferință de ocrotire a naturii din țara noastră,

în 1960. De aceea, nu întîmplător expoziția înăunșurată a fost organizată la Sinaia, ea constituind o nouă manifestare în cadrul planului general de protejare a naturii, domeniul reglementat de recenta și cunoscuta Lege privind protecția mediului ambiant.

Expoziția are două sectoare: în aer liber, cu plente de pășite, de pădure și de munte (aduse din zonele rezervației și din parcul orașului) și pavilionară unde, cu ajutorul dioramelor, sînt prezentate aspectele specifice ale florei și faunei rezervației Bucegi.

Alcătuirea tematicii, executarea lucrărilor, depășirea tuturor dificultăților de amenajare a unui spațiu impropriu, prepararea și etalarea exponatelor, toate acestea se datoresc elanului și perseverenței cu care a muncit tovarășa muzeograf prof. emerit Margareta Moșneaga.

Dacă avem în vedere marea sdevăr că lumea va dispărea atunci cînd pomii vor fi mai puțini decît oamenii, înțelegem și mai bine marea importanță a micii expoziții, în curs de extindere, și apreciem și mai mult meritul celor care au contribuit la înfăptuirea ei.

G. ION

„ACTA MUSEI NAPOCENSIS”, IX, 1972

Consacrat, în esență, problemelor istorice fundamentale ale Transilvaniei, Anuarul Muzeului de istorie al Transilvaniei își afirmă din ce în ce mai pregnant rolul său de important periodic muzeal și de publicație națională de mare prestigiu, elogios apreciat atît în țară cît și peste hotare.

Volumul al IX-lea se deschide prin două materiale omagiale: *Republica noastră la 25 de ani și Avram Iancu*.

Din bogatul și variatul cuprins al acestui volum, care înmănușează în cele două mari capitole ale sale — Studii și materiale, Note și discuții — un număr impresionant de 44 importante contribuții științifice, vom alege cîteva asupra cărora, datorită deosebitului lor aport, vom stăruî mai mult.

Cercetătorul Nicolae Vlăssă, care ne-a obișnuit cu unele descoperiri spectaculoase, lărgind mult

datele cuprinse în valoroasa sa monografie *Cultura Criș în Transilvania* („Acta M. N.”, III, 1966 și IV, 1967, „Apulum”, V, 1965), sprijinit pe săpăturile sale făcute, cu unele intreruperi, în anii 1960 — 1971 la „Gura Baciului”, într-un studiu judicios întocmit și înzestrat cu un bogat material ilustrativ emite ipoteza, cu toți sorții de izbîndă, descoperirii, în sfîrșit, în cele trei nivele a unui strat de cultură de 3,25 m, a celei mai vechi faze a complexului cultural Starčevo-Criș din România. Problema este pusă în toată amploarea și complexitatea sa balcano-carpato-danubiană, iar argumentarea autorului este mai mult decît convingătoare.

Deși studiul profesorului dr. Mircea Rusu este modest intitulat *Considerații asupra metalurgiei aurului din Transilvania în Bronz D și Hallstatt A*, el îmbrățișează aproape întreaga istorie a acestui

metal prețios din antichitate: exploatarea aurului, descoperiri, prelucrare, obiecte de podobață — brățări, cu tipurile respective, inele, pandantive semilunare, discuri spiralice, perle și inele de buclă — un repertoriu al tezaurelor și al descoperirilor izolate (73 de localități) și o listă a zăcămintelor și spălătorilor de aur (50 de localități), dintre care 16 numai din județul Alba). Este o contribuție majoră, cu un material ilustrativ semnificativ (IX planșe și 2 hărți), la istoria minieră a Transilvaniei, în general și o admirabilă punere la punct a cunoașterii aprofundate, pe viu, a celebrelor mențiuni ale autorilor antici — Herodot, IV, 49, 109; Diodoros, XXI, 12; Lydus, De magistratibus II, 29 — privitoare la bogăția în aur și faimoasele comori ale lui Decebal, magistrat lămurite de regretatul Jérôme Carcopino.

Valentin Vasilev prezintă în versiune germană — *Das skithische Grabenfeld von Blaj* — studiul său, apărut în „Apulum” X, p. 19—64, în care, luând ca bază necropola scitică de la Blaj, pune din nou în discuție, folosindu-se de o documentare bogată, pe un orizont mai larg, problema semnificației urmelor arheologice scitice din țara noastră, încă nu îndeajuns de clarificate, mai cu seamă cele din Transilvania atribuite în general, fără dovezi concludente, unei influențe culturale. Autorul aduce totuși, o contribuție clară, care pune un nou jalon în precizarea pătrunderii sciților în Transilvania iar publicarea studiului său și într-o limbă de largă circulație internațională este binevenită.

Folosindu-se de toate izvoarele antice și de toate studiile moderne C. Vaczy discută, în continuare cunoscuta, dar nu pe deplin elucidată, problema, a *Nomenclaturii dacice a plantelor la Dioscorides și Pseudo-Apuleius*, ajungând la concluzia logică: „cuvintele atribuite dacilor — fără îndoială trebuiau să facă parte din vocabularul poporului dac și astfel ele pot fi folosite la reconstituirea parțială a limbii lor”.

Ion Glodariu, ca urmare a cercetărilor de control din așezarea de la Sîmnic, județul Sibiu, din anul 1970, pe lângă meritul de a lămuri unele cercetări și materiale provenite din acest loc, precizează cu claritate caracterul daco-roman al stațiunii și prezintă, cu o foarte bună documentare, o locuință dacică, datată, printr-un bogat material, în secolul al III-lea î. e. n. care și continuă existența — ceea ce este deosebit de important — și sub dominația romană. Este un studiu model, care dă răspunsuri limpezi unor chestiuni-cheie ale istoriei noastre vechi.

După o scurtă introducere privitoare la continuitatea elementului dacic în epoca romană, Ion Mitrofan, sprijinit pe o bună documentare, întocmește o foarte utilă și completă listă a *Așezărilor populației autohtone în Dacia Superioară* (18 așezări, dintre care 5 din județul Alba), urmată de o seamă de considerații de un viu interes cu privire la cele mai semnificative caracteristici ale acestor așezări, în care populația dacică își are viața ei proprie cu unele inerente influențe romane. Se simțea lipsa acestei bune sinteze, care ar fi câștigat mult dacă era însoțită și de o hartă.

Profesorii dr. Kurt Horedt și Dumitru Protase publică un studiu excepțional, cu privire la cel de *Al doilea mormint princiar de la Apașida*, cu un inventar de o rară bogăție — obiecte de uz, arme, piese de harnașament, un pahar de sticlă ornamentat, ferecături de ladă, mărgelile sferice, plăci și foițe de aur — care aruncă o lumină nouă asupra secolului V e. n. Este una din cele mai importante descoperiri arheologice din ultimii ani.

Dintre numeroasele note și discuții, toate interesante, remarcăm: *Contribuții la problema limesului de vest al Daciei*, partea a II-a semnată de Ștefan Ferenczi, care aduce noi argumente, concrete — rezultate ale cercetărilor sale de teren — în lămurirea cit mai precisă a acestei mult discutate probleme, rezolvate logic și teoretic, dar care trebuie să constituie și pe mai departe o preocupare majoră a Institutului de arheologie și istorie din Cluj; Nicolae Gudea, cu o stăruință deosebită, întregeste *Inscripțiile și ștampilele tegulare din castrul de la Bologa*, aducând date noi privitoare la istoria Daciei romane și îndemnând, mai ales pe colegii mai tineri, să se apropie cu pasiune și de aceste modeste vestigii, care pot aduce rare satisfacții; Radu Popa, într-un solid raport de săpături, adaugă încă o villa rustica la puținele cunoscute pînă în prezent, descoperită în anul 1970, lângă Hațeg pe terasa „Grindanu”, „mare exploatare agricolă din a doua jumătate a secolului al II-lea și prima jumătate a secolului al III-lea e. n.”; tânărul epigrafist Ioan Piso întregeste un fragment de inscripție, descoperit la Ulpia Traiana în anul 1969, referitor la Publius Furius Saturninus, guvernator al Daciei Superior între anii 159—161. Se stabilește, în parte, cursul honorum al acestui Legatus Augustorum, se dă un scurt conspect al inscripțiilor referitoare la el (în total opt epigrafe) și se fac cîteva precizări cu privire la conciliul III Daciarum; Zaharia Milea și Mihai Bărbulescu prezintă un mic corpus (28 piese) al *Capitelurilor romane de la Poitașa*, iar Constantin Pop, Vasile Moga și Ioan Al. Aldea, se concentrează, cu toate datele și observațiile necesare asupra unor *Medalioane funerare, lucrate aparte din Dacia Superioară*; un repertoriu complet, util, model de prezentare și documentare.

Tot în marele capitol al istoriei comunei primitive și antice intră și două „răspunsuri polemice”: Nicolae Vlăsa, *Zona balcanoasiatică și Transilvania*, o notă referitoare la faimoasele tăblițe de la Tărtăria, prin care autorul își apără punctul de vedere în fața profesorului Vladimir Dumitrescu și Dumitru Protase: *Zur Chronologie und ethnische kulturelle Deutung des Friedhofes von Soporul de Cîmpie (Siebenbürgen)*, în care, spre folosul tuturor, în termeni academici, se insistă cu argumente revelatoare asupra cronologiei cimitirului dacic de la Soporul de Cîmpie (în timpul lui Dioclețian 280—308).

Sînt necesare și lăudabile astfel de luări de poziții, de viguroase atitudini, dar forma trebuie să rămînă, în toate împrejurările, simplă și elegantă, convingătoare, prin date concrete, iar nu prin viru-

lența unui limbaj care trebuie abolit definitiv între oamenii de știință.

Nu mai puțin importante sînt și studiile din domeniul evului mediu, istoriei moderne și contemporane.

Paul Gyulai se ocupă de o problemă destul de puțin cunoscută — *Arta militară în Transilvania* — aducînd date importante în legătură cu izvoarele și istoriografia organizării militare, constituind un admirabil compendiu pentru studii mai cuprinzătoare; L. Ursușu și L. Botezan își concentrează atenția asupra *Forurilor de judecată, judecîți, gloabe și dijmele iobăgești din Transilvania*, cu date relevante și deosebit de interesante; Dumitru Suciu se oprește asupra *Luptei parlamentare a lui Ilie Măcelariu în detașa din anii 1867—1868*, folosindu-se de o bogată bibliografie și de unele materiale inedite; L. Vajda se oprește, analizînd numeroase izvoare, asupra unei probleme importante — *Capitalul străin în industria minieră și metalurgică a Transilvaniei (1867—1900)*; Nicolae Cordoș prezintă cu toate comentariile, *Memorandul naționalităților din anii 1892—1899*; Eugenia Glodariu scoate în evidență unele deficiențe explicabile în activitatea „Astrei”, după anul 1867; George Protopopescu analizează *Planul de campanie al M. C. G. român pentru primul război mondial (partea I)*; studiul de un mare interes semnează și A. Simion, Gheorghe I. Bodea și P. Bunta—Gh. Tuțui, cu privire la *Mișcarea grevistă din industria metalurgică din anii 1923—1928, Acțiuni revoluționare ale tineretului din Cluj în anii 1929—1933 și Partidul Comunist Român după Conferința Națională*: date, izvoare, considerații istorice, contribuții inedite la istoria patriei în primele trei decenii ale secolului nostru.

Dintre note și discuții sînt de remarcat: S. Goldenberg, S. Belu, publicarea părții a II-a din acel important document din secolul XVI, *Registrul producției și comerțului cu postav de la Brașov*; Francisc Pap, Șt. Matei — I. Uzum, V. Pop, și Marius Porumb aduc contribuții importante, dar de mai mică anvergură, cu privire la *Comerțul Clujului cu Sălajul în secolele XVI—XVII. Date noi asupra bisericii și fortificației de la Hadia, Informații despre unele frământări sociale în anul 1762, și Zugravii icoanelor paraclisului nou din Șcheii Brașovului*; profesorul S. Jako continuă publicarea documentelor privitoare la cercetările arheologice de la Grădiștea Muncelului din anii 1803—1804 — preliminarilor valoroase la monumentală monografie în pregătire; Samuel Izak prezintă un deosebit de interesant istoric al *Spitalului public din Cluj*; profesorii Șerban Polverejan și Pompiliu Teodor se opresc cu interes și pasiune asupra *Disertației despre școli a lui George Barițiu*, Gelu Neamțu prezintă o pagină pilduitoare din viața ziarului „Federațiunea” (1868—1876), iar Al. Neamțu aduce o seamă de contribuții documentare de mare importanță, privitoare la activitatea exemplară a doctorului Vasile Popp, desfășurată la Zlatna, între anii 1829—1842; I. Kovacs face cîteva bune observații referitoare la monografiile sătești din Transilvania de la sfîrșitul secolului al XIX-lea; cunoscutul specialist Iosif Korodi completează cu date practice unele rezultate noi la care a ajuns în restaurarea unor peste metalurgice.

Privit în ansamblu acest volum este o adevărată realizare științifică cu care colectivul Muzeului de istorie al Transilvaniei se poate mîndri.

Ion BERCIU

„CARPICA”, IV, 1971

Dintre periodicele care și-au căpătat deja un prestigiu printre celelalte publicații ale muzeelor din țara noastră este *Carpica* care, la cel de-al IV-lea număr al său, se impune ca un important izvor de informare privind arheologia și istoria din centrul Moldovei.

Sumarul acestui număr, deosebit de bogat, cuprinde lucrări de pre- și protoistorie, numismatică precum și date noi de istoria evului mediu, modernă și contemporană.

Este primul număr al acestei publicații în care apare un studiu asupra faunei dintr-o stațiune paleolitică. Studiind o mare cantitate de resturi osoase descoperite la Buda (jud. Bacău) prof. O. Necrasov, membru coresp. al Acad. R. S. R. și prof. M. Bulai-Știrbu au putut stabili că renul fosil de aici aparține unei variante de talie mai mică decît renul actual. Inventarul litic din această așezare aparține culturii gravettiene la fel ca și acela din cele patru așezări de la Mălușteni cercetate și publicate de M. Brudiu și Eug. Păpușoi.

Tot în acest număr s-au publicat și o parte din descoperirile menite să îmbogățească repertoriul arheologic al depresiunii Onești, unele din ele de o deosebită importanță. Dintre acestea, așezarea neolitică de la Gura Văii, cu cele două faze Cucuteni A₂ și B₂ a beneficiat de o prezentare care, în afară de a fi un amplu raport, face și o analiză competentă a grupelor stilistice din fazele respective (A. Nițu, C. Buzdugan și C. Eminovici).

Într-o comunicare deosebit de utilă pentru completarea repertoriului reprezentărilor antropomorfe feminine pe ceramica Cucuteni A₂, sînt discutate trei descoperiri, pe baza cărora se conchide că reprezentările feminine în relief constituie o temă preferată pe ceramica cucuteniană și practica reducerii lor la regiunea gluteală apare ca o creație proprie a acestei ceramici (A. Nițu, *Noi descoperiri de reprezentări antropomorfe în relief pe ceramica Cucuteni A.*)

Prin publicarea unor idoli antropomorfi aparținînd culturii Cucuteni A, descoperiți în cursul